

співробітники самостійно зможуть його контролювати без використання відповідних методів та підтримки з боку керівництва.

Список літератури

Вітковська О. HR-менеджмент під час війни: як піклуватися про персонал. *Кейси HURMA*. 2020. URL: <https://hurma.work/blog/hr-menedzhment-pid-chas-vijny-yak-pikluvatysya-pro-personal/>

Сновидович І. Інноваційні рішення в системі управління персоналом у час війни. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39946/2/RSESGP_2022_Snovydovych_I-Innovative_solutions_149-151.pdf

Менеджмент і безпека в умовах війни: теоретичні та прикладні аспекти: матеріали науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів, 13 травня 2022 року) / упоряд. В.С. Бліхар. Львів : ЛьВДУВС, 2022. 348 с.

Барсукова О. Як правильно зустрічати військового, який повернувся з війни? Поради психолога. 2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/02/22/252968/>

Калмикова Н. Як у США дбають про своїх ветеранів і чого може навчитись Україна. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/04/21/699365/>

УДК: 338.43:625.9(477)

Тарасенко Денис,
доктор економічних наук, професор,
Маріупольський державний університет,
d.tarasenko@mu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6250-3442>

Паклін Володимир,
аспірант освітньої програми 281
«Публічне управління та адміністрування»,
Маріупольський державний університет
volodymyr.paklin@mu.edu.ua

СТРАТЕГУВАННЯ У ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТАХ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Незважаючи на те, що триває повномасштабна війна і частина територій України є окупованою, процес відновлення та модернізації країни вже розгорнуто. Впроваджуються багато вітчизняних та міжнародних проєктів відновлення на базі донорської допомоги та інвестицій.

Ініціативи з відновлення, засновані на сформованих інфраструктурних проєктах територіальних громад, вже реалізуються на практиці за багатьма напрямками. Саме територіальні громади є кінцевими отримувачами соціально-економічного ефекту від відновлення та оновлення навколишньої інфраструктури [1]. Створення балансу між економічними, соціальними та екологічними складовими є запорукою забезпечення їх сталого розвитку та безпеки.

Розробка та формування стратегії реалізації інфраструктурних проєктів повоєнного розвитку вітчизняних територіальних громад та гармонізація оновлення їх соціально-економічного існування може бути реалізовано публічно за допомогою державно-громадської системи управління. Залучення усіх зацікавлених сторін забезпечить згуртованість українського суспільства. Інфраструктура відіграє ключову роль у розвитку економіки

територіальної громади, оскільки з нею пов'язаний стан продуктивних сил і територіальний поділ праці, а також ефективність матеріального виробництва.

Для ефективного досягнення цілей у інфраструктурних проєктах повоєнного розвитку територіальних громад необхідне ефективне спілкування місцевої спільноти та організацій громадянського суспільства, їх співпраця з державними установами. Це можливо тільки в умовах збалансованості інтересів партнерів та на основі довіри та між зацікавленими сторонами, важливо досягнути спільного розуміння суспільного ефекту для розвитку громад.

Урядом в період дії воєнного стану було впроваджено необхідні інституційні *механізми* для посилення ефективності діяльності та зміцнення потенціалу територіальних громад. Це стосується планування та виконання місцевих бюджетів; розміщення ВПО; релокації бізнесу; підтримки підприємництва в громадах тощо [2].

Загальнонаціональний план повоєнного відновлення та розвитку територіальних громад за допомогою науковців та фахівців тільки розробляється, але вже сьогодні міжнародні фонди та організації пропонують інфраструктурні проєкти відновлення, ініціаторами яких стають самі громади. Але територіальні громади стикаються з великою кількістю труднощів: неузгоджене законодавство щодо створення планів відновлення, проблеми із бюджетами на реалізацію проєктів відновлення, нестача кваліфікованих фахівців, а війна ще збільшила це навантаження. Позитивним результатом взаємодії зацікавлених сторін є відбувана горизонтальна комунікація на рівні співпраці “громада-громада”.

У повоєнній модернізації всіх сфер життя громади особливої значущості набуває пошук ресурсів для відновлення та реконструкції регіонів та окремих територіальних громад. Реальними донорами сьогодні виступають держави-партнери, міжнародні фонди та волонтерські організації. У цьому контексті важливо говорити про нову інституційну структуру та ефективний інструментальний компонент реалізації програм та інфраструктурних проєктів для відновлення та розвитку територіальних громад.

Територіальні громади в основному фінансують проєкти відновлення коштом донорів за рахунок міжнародної допомоги, але й власним коштом громад. Невеликі обсяги фінансової допомоги держави у вигляді субвенцій, громадам надаються дуже повільно. Коли допомога міжнародних гравців є визначальною, виникає ризик того, що менш активні територіальні громади не знайдуть джерел фінансування та випадуть з процесів відбудови. Тому треба додаткові фінансові інтервенції.

Нерівномірність регіонального розвитку вимагає удосконалення існуючих підходів до реалізації регіональної політики відновлення щодо окремих територіальних громад [3]. Тому політика стимулювання інфраструктурних проєктів територіальних громад та їх розвитку повинна бути адаптивною до потреб різних громад та вимог сьогодення а також шляхів і засобів їх задоволення.

Крім відновлення, перспективними проєктами розвитку громад є налагодження державно-приватного партнерства в реалізації великих інфраструктурних проєктів, розбудова якісних транспортних шляхів, створення індустріальних парків, логістичних хабів всіх форм власності. Перспектива розвитку територіальних громад у залученні нових та відновленні наявних підприємств, формуванні та використанні соціально-економічних конкурентних переваг громад.

Список літератури

Територіальні громади в умовах воєнного стану: як забезпечити ефективне управління в контексті пріоритетів повоєнного розвитку. Громадський простір. 2022. 29 квіт. URL: <https://www.prostir.ua/?news=terytorialni-hromady-v-umovah-vojennoho-st...>

Налагодження роботи територіальних громад для забезпечення стійкості тилу. Червень 2022 URL:<https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/nalahodzhennya-roboty-terytorialnykh-hromad-dlya-zabezpechennya-stiykosti-tylu>.

3. Війна та регіони України: як змінюється привабливість для підприємців – аналітика / Децентралізація. 2022. 23 трав. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14970>.

УДК 338

Ткаченко Олена,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та фінансів,
Маріупольський державний університет,
o.tkachenko@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9603-7136>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИХ ЗМІН ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Економічна система України не зважаючи на такі важкі умови її функціонування продовжує розвиватися, освоювати нові види діяльності, в яких раніше не було такої потреби. Мобілізація усіх можливих ресурсів, швидкісне освоєння нових технологій і нових видів послуг, розробка і впровадження різноманітних нововведень, широке розгортання процесів діджиталізації – це далеко не повний перелік змін і трансформацій, які відбуваються в економічній системі в умовах війни. Нині, не дивлячись на значні втрати щодо зовнішньої торгівлі, продовжуються її розвиток, певним чином змінюється її структура, але повоєнні зміни мають носити системний характер. Метою даного дослідження є визначення концептуальних положень означених змін в зовнішньоекономічній сфері національного господарства.

До сьогодні проблемами економічного розвитку національної економіки і її зовнішньоекономічної сфери залишаються: домінування в структурі експорту продуктів із низьким рівнем доданої вартості, залежність від кон'юнктурних коливань на зовнішніх ринках, високий рівень витрат і енергоємності базових галузей економіки, недостатній рівень розвитку ринку послуг і, відповідно, непомітне їх місце в експорті, певна регіональна асиметрія, залежність від імпорту енергоносіїв, тощо. Перелік цих основних проблем безпосередньо пов'язаний із реалізацією економічних інтересів України у зовнішньому середовищі і підтверджує необхідність системно-структурної перебудови як економічної системи в цілому, так і її зовнішньої складової. Визначення концептуальних положень щодо системно-структурної перебудови зовнішньоекономічної сфери має спиратися на дослідження загальносвітових тенденцій розвитку, сучасні реалії і умови, а також орієнтуватися на пріоритети повоєнного відновлення національного господарства.

В першу чергу, слід враховувати загальносвітові тенденції і можливі перспективи розвитку. В червні 2023 р. Світовий банк означив наступні прогнози щодо стану світової економіки і окремих регіонів світу. Так, прогнозується уповільнення глобального зростання на тлі можливих широкомасштабних проблем в банківському секторі і впровадженні більш жорсткої монетарної політики. Довгострокове уповільнення потенційного зростання пов'язане із впливом пандемії, вторгненням російської федерації в Україну та різким посиленням глобальних фінансових умов. Низький глобальний попит призводить до гальмування торгівлі і посиленню позицій щодо торгівлі послугами. На світовому ринку